

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum claritas transfigurationis fuerit claritas gloriosa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

tractabilem & accessibilem ignem, & turbinem & caliginem & procellam.

Circa passionem tamen diuifum est uelum, ad ostendendum referentiam miltiorum legis. Aperta sunt monumenta, ad ostendendum quod per eius mortem, mortuis uia daretur. Terra mota est & petra scissa sunt, ad ostendendum quod lapidea hominum corda per eius passionem emolliuerent, & quod totus mundus uirtute passionis eius erat in melius commutandus.

AD QVARTVM Dicendum, quod multiplicatio panum est facta per modum creationis, sed per additionem extranea materia in panes conuersa, unde Augustinus super Ioann. dicit: * unde multiplicat de paucis granis fegetes, inde in manibus suis multiplicauit quinque panes.

Manifestum est autem, quod per conuersionem granamultiplicantur in fegetes.

QVAESTIO XLV.

De transfiguratione Christi, in quatuor articulos diuisa.

INDE considerandum est de transfiguratione Christi.

ET CIRCA hoc quaruntur quatuor.

Primo, Vtrum conueniens fuerit Christum transfigurari.

Secundo, Vtrum claritas transfigurationis fuerit claritas gloriosa.

Tertio, De testibus transfigurationis.

Quarto, De testimonio paterne uocis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum fuerit conueniens Christum transfigurari.

Titulus ex Euan gelio clarus est.

In corpore unica est conclusio. Conueniens fuit Christum transfigurari. Probat per primo. Oportet finem aliqualem pre cognosci ad directe procedendum in uia praeteritum difficili, aspera & laboriosa, ad finem iocundum, sed uia discipuloru Christi per passionem est, & finis gloria est similis gloriae Christi, ad quam peruenit per passionem Christi, ergo conueniens fuit monstrari gloriae Christi, quod est ipsum transfigurari. Maior declaratur dupliciter, & exemplo sagittatoris, & uerbo Thome. Minor autem quo ad Christum Luca ultimo, quo ad discipulos Actuum 4. & ad Philippenfes 3. Et confirmatur auctoritate Bede. Omnia clara sunt.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod non fuerit conueniens Christum transfigurari; non enim competit uero corpori, ut in diuersas figuras mutetur, sed corpori phantastico. Corpus autem Christi non fuit phantasticum, sed uerum ut supra habitum est. * ergo uel quod transfigurari non debuerit.

2 Praet. Figura est in quarta specie qualitatibus, claritas autem est in tertia, cum sit sensibilis qualitas. assumptio ergo claritatis a Christo transfiguratio dici non debet.

3 Praet. Corporis gloriosi sunt quatuor dotes (ut infra dicetur) scilicet impassibilitas, agilitas, subtilitas, & claritas. non ergo debuit transfigurari magis secundum assumptionem claritatis, quam secundum assumptionem aliarum dotorum.

SED CONTRA est, quod dicit Mat. 17. quod Iesus transfiguratus est ante tres discipulorum suorum.

RESPON. Dicendum, quod Dominus discipulos suos pronuntiata sua passione, induerat eos ad suae passionis sequelam. Oportet

tet autem ad hoc quod aliquis directe procedat in uia, quod finem aliqualem praecognoscat, sicut sagittator non recte iacet sagittam, nisi prius signum prospexerit in quod iacendum est: unde & Thomas dixit Ioan. 14. Domine, nescimus quo uadis, & quomodo possumus uiam scire? Et hoc praecipue necessarium est, quando uia est difficilis & aspera, & iter laboriosum, finis uero iocundus. Christus autem per suam passionem ad hoc peruenit, ut gloriam obtineret non solum animam, quam habuit a principio suae conceptionis, sed etiam corporis, secundum illud Luc. ult. Hae oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam: ad quam etiam perducit eos, qui uestigia suae passionis sequuntur, secundum illud Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum caelorum. Et ideo conueniens fuit, ut discipulis suis gloriae suae claritatis ostenderet, quod est ipsum transfigurari, cui suos configurabit, secundum illud Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis suae: unde Beda * dicit super Matth. Pia prouisione factum est, ut contemplatione semper manentis galilaei ad breue tempus delibata, fortius adueria tollerent.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Hieronymus * dicit super Matth. nemo putet Christum per hoc quod transfiguratus dicitur, pristinam formam, & faciem perdidisse, uel amisisse corporis ueritatem, & assumpsisse corpus spirituale uel aereum: sed quomodo transformatus sit, Euangelista demonstrat dicens, Resplenduit facies eius sicut sol: uestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix, ubi splendor faciei ostenditur, & candor describitur uestium, non substantia tollitur, sed gloria commutatur.

AD SECUNDVM dicendum, quod figura circa extremitatem corporis consideratur: est enim figura quae termino uel terminis comprehenditur. Et ideo omnia illa, quae circa extremitatem corporis considerantur, ad figuram quodammodo pertinere uidentur: sicut autem color, ita & claritas corporis non transparentis, in eius superficie attenditur. Et ideo assumptio claritatis, transfiguratio dicitur.

AD TERTIVM dicendum, quod inter praedictas quatuor dotes, sola claritas est qualitas ipsius personae in seipso, aliae uero tres dotes non percipiuntur nisi in aliquo actu, uel motu seu passione. Ostendit igitur Christus in seipso aliqua illarum trium dotorum indicia, puta agilitatis, cum supra undas maris ambulauit, subtilitatis, quando de claufo utero Virginis exiuit, impassibilitatis, quando de manibus Iudeorum uel precipitare uel lapidare eum uolentium, illaesus euasit. Nec tamen propter illa transfiguratus dicitur, sed propter solam claritatem, quae pertinet ad aspectum personae ipsius.

ARTICVLVS II.

Vtrum claritas Christi in transfiguratione fuerit claritas gloriosa.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod illa claritas non fuerit claritas gloriosa. Dicitur enim quaedam glossa Bedae super illud Matth. 17. Transfiguratus est coram eis, in corpore, inquit, mortali, ostendit, non immortalitatem, sed claritatem similem futurae immortalitatis; sed claritas gloriae est claritas im-

Super questionem quinquagesimam articulum secundum.

Titulus dicit, an illa claritas, quae apparuit in Christo, fuerit claritas, quae ponitur una ex quatuor dotes corporis gloriosi: hoc enim querere an fuerit claritas gloriosa. Et queritur hoc ad differentiam claritatis, quae alias apparere potest ut

D. 962.

Tract. 14. a te. non procul a prin. to. 9.

Op. 6. c. 16.

q. 3. ar. 2.

Non coplet uic morte p uentuf.

Super illi Manu. ubi figuratur ante coen. mo 9.

D. Ep. me. D.

ut in natiuitate domini dicitur, quod claritas Dei, circumfulsit illos, & in resurrectione domini, Angeli in claritate candida apparuerunt: collat enim huiusmodi claritates non esse claritates corporum gloriosorum, & propterea hic in quaestione uertitur, an illa claritas domini in transfiguratione fuerit sicut dicta claritates, an fuerit claritas corporis gloriosi.

In corpore duo sunt. Primo ponitur conclusio, & probatur: secundum illa excluditur opinio Hugonis de sancto Victore. Conclusio est: Claritas illa fuit claritas gloriae, quantum ad essentiam, & non quantum ad modum essendi. Probatur primo: Claritas gloriae deriuatur ab anima in corpore: claritas Christi deriuata est a deitate & anima in corpore, ergo. Maior est Aug. ad Dioscorum. Minor est Damasc. quo ad deitatem: quod ad animam uero probatur: quia non est adempta Christo post deriuatum gloriae animae ad corpus ex dispensatione, ne redundaret: secundum pars probatur ex differentia inter claritates in modis essendi: claritas scilicet uel per modum quantitatis permanentis, uel per modum passionis transeuntis. nam primo modo est claritas gloriae etiam quod ad modum essendi: non secundo, quod manifestatur ex alia differentia, quia corpora gloriae sunt affecta claritate, ita ut naturaliter fulgeant: hoc autem miraculose. Et declaratur modus essendi, sicut lumen in aere. Declaratur miraculum: sicut ambulare super aquas, & auctoritate Dioscori confirmatur.

¶ 2 Præter. Super illud Luc. 9. Non gustabunt mortem, nisi uideant regnum Dei, dicit glossa. * Beda, id est, glorificationem corporis in imaginaria representatione futuræ beatitudinis: sed imago alicuius rei, non est ipsa res, ergo claritas illa non fuit claritas beatitudinis.

¶ 3 Præter. Claritas gloriae non est nisi in corpore humano: sed claritas illa transfigurationis apparuit non solum in corpore Christi: sed etiam in uestimentis eius, & in nube lucida, quæ discipulos obumbravit, ergo uidetur, quod illa claritas non fuerit claritas gloriae.

SED CONTRA est, quod super illud Matth. 17. Transfiguratus est ante eos, dicit Hieronymus. * Qualis futurus est tempore iudicii, talis apostolis apparuit. & super illud Matth. 16. Donec uideant filium hominis uenientem in regno suo, dicit Chrysostomus. ¶ Volens monstrare quid est illa gloria. in qua postea uenturus est, eis in praesenti uita reuelauit, sicut possibile erat eos discere, ut neque in Domini morte iam doleant.

RESPOND. Dicendum, quod claritas illa, quam Christus in transfiguratione assumpsit, fuit claritas gloriae quantum ad essentiam, non tamen quantum ad modum essendi: claritas enim corporis gloriosi deriuatur ab anima claritate, sicut Augustinus dicit in Epistola ad Dioscorum: & similiter claritas corporis Christi in transfiguratione deriuata est & a diuinitate ipsius (ut Damascenus dicit) & a gloria animae eius. Quod enim a principio conceptionis Christi, gloria animae non redundaret ad corpus, ex quadam dispensatione diuina factum est, ut in

modo essendi, non secundum modum essendi. i. non per modum dotis. Omnia clara sunt in litera. ¶ Circa rationem literæ dubium occurrit: tum quia inualida uidetur, ex hoc quod non est adempta Christo potestas deriuandi gloriam animae ad corpus, inferendo, ergo gloria illa deriuata est ab anima: a posse namque ad esse non ualeat argumentum; tum quia si gloria illa deriuata est ab anima in corpore, ergo non est miraculosa, sed naturalis, quoniam pro illo tempore redundata prius prohibita naturalem cursum suum fecit. Et sic totum oppositum uidetur, scilicet quod non esse clarum Christi corpus, erat miraculosum, quia miraculose suspendebatur redundancia animae ad corpus: fulgere autem erat naturale, quia sibi derelictum, fulgebat.

¶ Ad hoc dicitur, quod quia dispensatio est sicut exceptio quædam

à regula generali (ut patet secundum communem usum Ecclesie) & regulariter anima beata glorificat corpus, quod anima, ut Augustinus dicit, ac per hoc cum anima Christi fuerit beata ab initio sui, debebat regulariter ipsius corpus gloriosum esse ex naturali redundancia animae beatae ad corpus, quod uiuificat: sed quia Christus uoluit pati, & in similitudine carnis peccati nobiscum conuertari, suspēdit actualem redundanciae gloriae in corpore ab anima sua. Et hoc est dispensasse in generali regula redundanciae. Ex qua dispensatione suspensione actualis redundanciae, factum est, ut corpus remaneret passibile, utpote non dotatum actualiter ad huc ab anima gloriae, & ut anima nihil minus potestatis in se haberet, quam si redundando actualiter comunicaret corpori suo gloriam. nihil enim ex hoc animae ademptum est, nisi si actualiter redundancia ad tempus, ex quo constat non minui ipsius animae secundum se potestatem, propterea in littera dicitur, quod non est per dispensationem adempta Christo potestas deriuandi gloriam animae ad corpus. Et quia de facto apparuit gloria in corpore Christi, monstrata ad hoc, ut Apostoli uiderent uel modicum futuræ gloriae post resurrectionem, conueniens est, ut gloria illa non alia fuerit, quam illa quæ est ipsius Christi propria, quam constat ab anima deriuari: alioquin non ostendisset illis gloriam suam, sed aliam: cum tamen Ioannes, qui uidit, dicat, uidi gloriam eius. Quocirca quia posita potestate deriuandi, dubium non est quin deriuatio sequita fuerit, ideo sufficit Auctori potestatem deriuandi declarasse, pro manifesto relinquens quod actualiter deriuata est.

corpore passibili nostræ redemptionis expletet mysteria, sicut supra dictum est. * Non tamen per hoc adempta est Christo potestas deriuandi gloriam animae ad corpus. Et hoc quidem fecit, quantum ad gloriae claritatem in transfiguratione: aliter tamē quam in corpore glorificato: nam ad corpus glorificatum redundat claritas ab anima, sicut qualitas quædam permanens, corpus afficiens: unde fulgere corporaliter, non est miraculosum in corpore glorioso: sed ad corpus Christi in transfiguratione deriuata est claritas a diuinitate & anima eius, non per modum qualitatis immanentis & afficientis ipsum corpus, sed magis per modum passionis transeuntis, sicut cum aer illuminatur a Sole: unde ille fulgor tunc in corpore Christi apparet, miraculosus fuit, sicut & hoc ipsum, quod ambulauit super undas maris: unde Dionysius dicit in Epistola 4. ad Caium, Super hominem operabatur Christus ea, quæ sunt hominis, & hoc monstrat Virgo supernaturaliter concipiens, & aqua instabilis, materialium & terrenorum pedum sustinens grauitatem: unde non est dicendum (sicut Hugo de sancto Victore dixit) quod Christus assumpsit quatuor dotes: claritatis in transfiguratione: agilitatis, ambulando super mare: subtilitatis, egrediendo de clauo utero Virginis: & impassibilitatis in cœna, quædo dedit corpus suum ad edendum, sine hoc quod diuideretur: quia dos nominatam quandam qualitatem immanentem corpori glorioso: sed miraculose habuit ea, quæ pertinent ad dotes. Et est simile quantum ad animam de uisione, qua Paulus uidit Deum in raptu, ut in secunda parte dictum est. *

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ex illo uerbo non ostenditur, quod claritas

manifesto relinquens quod actualiter deriuata est. ¶ Et licet claritas illa relata ad animam Christi fuerit non miraculosa, sed naturalis (ut obiciendo dicitur, quia beata erat anima Christi) relata tamen ad corpus Christi miraculosa erat, quia corpus illud etiam tunc erat passibile: quod enim corpus passibile fulgeat sicut sol, miraculosum est. Verum si deriuata totaliter fuisset gloria ab anima Christi in corpore, non fuisset gloria miraculosa, sed naturalis: reddidisset siquidem corpus totaliter gloriosum, sicut modo est post resurrectionem: sed quoniam non nisi per modum cuiusdam passionis claritas illa naturalis quidem fonte animæ beatae, in corpore descendit, ideo corpus non reddidit gloriosum simpliciter: & ideo miraculosum fuit, ut corpus non gloriosum fulgeret. Concede ergo, quod utrumque miraculosum fuit, scilicet & corpus Christi

Tertia S. Thomæ T 4 Ri

q. 14. arti. 1. ad 1.

Incipit hęc epist. Queris quidem circa medietatē.

¶ 46. & 47. q. 175. ar. 3. ad 2.

et hinc latet secundum se habens duas partes. Claritas illa fuit claritas gloriae, quantum ad essentiam, & non quantum ad modum essendi. Probatur primo: Claritas gloriae deriuatur ab anima in corpore: claritas Christi deriuata est a deitate & anima in corpore, ergo. Maior est Aug. ad Dioscorum. Minor est Damasc. quo ad deitatem: quod ad animam uero probatur: quia non est adempta Christo post deriuatum gloriae animae ad corpus ex dispensatione, ne redundaret: secundum pars probatur ex differentia inter claritates in modis essendi: claritas scilicet uel per modum quantitatis permanentis, uel per modum passionis transeuntis. nam primo modo est claritas gloriae etiam quod ad modum essendi: non secundo, quod manifestatur ex alia differentia, quia corpora gloriae sunt affecta claritate, ita ut naturaliter fulgeant: hoc autem miraculose. Et declaratur modus essendi, sicut lumen in aere. Declaratur miraculum: sicut ambulare super aquas, & auctoritate Dioscori confirmatur.

Super illud Hieronymus dicit: Qualis futurus est tempore iudicii, talis apostolis apparuit.

¶ 3 Præter. Claritas gloriae non est nisi in corpore humano: sed claritas illa transfigurationis apparuit non solum in corpore Christi: sed etiam in uestimentis eius, & in nube lucida, quæ discipulos obumbravit, ergo uidetur, quod illa claritas non fuerit claritas gloriae.

Dicit Episcopus confirmatur.

¶ Circa rationem literæ dubium occurrit: tum quia inualida uidetur, ex hoc quod non est adempta Christo potestas deriuandi gloriam animae ad corpus, inferendo, ergo gloria illa deriuata est ab anima: a posse namque ad esse non ualeat argumentum; tum quia si gloria illa deriuata est ab anima in corpore, ergo non est miraculosa, sed naturalis, quoniam pro illo tempore redundata prius prohibita naturalem cursum suum fecit. Et sic totum oppositum uidetur, scilicet quod non esse clarum Christi corpus, erat miraculosum, quia miraculose suspendebatur redundancia animae ad corpus: fulgere autem erat naturale, quia sibi derelictum, fulgebat.

si non fulgere, & sic fulgere in transfiguratione. Sed primum spectat ad primum, & quasi uniuersale antiquumque miraculum in incarnatione factum, quo suspensa est redundancia gloriæ ab anima in corpus Christi, ut haberet corpus passibile, pro nostra salute moriendo, &c. Secundum autem spectat ad speciale miraculum, quo nunc actualiter corpori passibili, &c. præsistum est, ut fulgeret, & ratio huius in litera dicitur, quod fuit fulgor Christi miraculosus.

Et per hæc patet solutio obiectionum.

In responsione ad tertium, Auctor ad mysticam transfigurationem, relinquens pro manifesto nihil officere claritati gloriæ corporis Christi, si tanta est quod etiam splendidas uestes efficiat, & nubes lucidas reddat, per rationem suorum emissionem. Hæc enim non ad ipsam spectat claritatem, sed ad ipsius effectus, in hoc enim magnitudo lucis corporis Christi ostenditur, & gradua illius participatio, dum uestes propinquiores splendet, nubes autem remotior, lucida fit.

¶ Super Quaestiones 45. articulum tertium.

Titulus clarus est.

In corpore uenica conclusio. Conuenienter inducti sunt testes transfigurationis. Probat. Ad gloriam eternam, per Christum adducuntur homines peccedentes ipsum, & sequentes, ergo conuenienter homines duo ex præcedentibus, & tres ex sequentibus inducti sunt transfigurationis testes. Antecedens licet sit clarum, manifestatur tamen ex mysterio turbarum claritatis. &c. Conuenienter autem quo ad transfigurationem colligitur, figuratio nihil aliud fuit, quam quadam

Christi non fuerit claritas gloriæ, sed quod non fuit claritas corporis gloriosi, quia corpus Christi nondum erat immortalis: sicut enim dispensatiue factum est, ut in Christo gloria animæ non redundaret ad corpus, ita fieri potuit dispensatiue, ut redundaret quantum ad dotem claritatis, & non quantum ad dotem impassibilitatis.

AD SECUNDUM dicendum, quod illa claritas dicitur imaginaria fuisse, non quia esset uera claritas gloriæ, sed quia erat quadam imago representans illam gloriæ perfectionem, secundum quam corpus erit gloriosum.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut claritas, quæ erat in corpore Christi, representabat futuram claritatem corporis eius, ita claritas uestimentorum eius designat futuram claritatem sanctorum, quæ superabitur a claritate Christi, sicut candor niuis superatur a splendore solis: unde Grego. dicit 32. Moralium, quod uestimenta Christi facta sunt splendens, quia in superna claritatis culmine sancti omnes, ei luce iustitiæ fulgentes adhærebunt: uestium enim nomine iustos, quos sibi adiungit, significat, secundum illud Isai. 49. His omnibus uelut ornamento uestieris. Nubes autem lucida significat Spiritus sancti gloriam, uel uirtutem paternam (ut Orig. dicit) per quam sancti in futura gloria protegentur; quamuis etiam conuenienter significare possit claritatem mundi in nouati, quæ erit sanctorum tabernaculum: unde Petro disponente tabernacula facere, nubes lucida discipulos obumbravit.

ARTICVLVS III.

Utrum testes transfigurationis conuenienter fuerint inducti.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod non conuenienter inducti fuerint testes transfigurationis. Unusquisque enim maxime potest perhibere testimonium de notis: sed qualis esset futura gloria tempore transfigurationis Christi nulli homini per experimentum erat adhuc notum, sed solis angelis, ergo testes transfigurationis magis debuerunt esse angeli quam homines.

¶ 2. Præf. Testes ueritatis non decet aliqua fictio, sed ueritas: Moyses autem & Helias non ibi uere affuerunt, sed imaginariè: dicit enim quædam gloriæ super illud Luc. 9. Erant autem Moyses & Helias, &c.

Sciendum est, inquit, non corpora uel animas Moysi & Helias ibi apparuisse: sed in subiecta creatura illa corpora fuisse formata. Potest etiam credi angelico ministro hoc factum esse, ut Angeli eorum personas assumerent, non ergo uidetur quod fuerint conuenientes testes.

¶ 3. Præf. Ad. io. dicitur, quod Christo omnes prophetæ testimonium perhibent, ergo non soli Moyses & Helias debuerunt adesse tamquam testes, sed etiam omnes prophetæ.

¶ 4. Præf. Gloria Christi omnibus Christi fidelibus re promittitur, quos per suam transfigurationem ad illius gloriæ desiderium accendere uoluit, non ergo solos Petrum & Iacobum & Ioannem in testimonium sue transfigurationis assumere debuit, sed omnes discipulos.

IN CONTRARIUM est euangelicæ scripturæ auctoritas.

RESPON. Dicendum, quod Christus transfigurari uoluit, ut gloriam suam hominibus ostenderet, & ad eam desiderandam homines pronocaret, sicut supra dictum est. Ad gloriam autem æternæ beatitudinis adducuntur homines per Christum, non solum qui post eum fuerunt, sed etiam qui eum præcesserunt: unde eo ad passionem properate, tam turbæ, quæ sequebantur, quam quæ præcedebant, ei clamabant, Hofanna, ut dicitur Mat. 21, quasi salutem ab eo petentes: & ideo conueniens fuit, ut de præcedentibus ipsius testes adessent, scilicet Petrus & Iacobus & Ioannes, ut in ore duorum, uel trium testium stare hoc uerbum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Christus per suam transfigurationem manifestauit discipulis corporis gloriam, quæ ad solos homines pertinet. Et ideo conuenienter non Angeli, sed homines ad hoc pro testibus inducuntur.

AD SECUNDUM dicendum, quod glo. illa dicitur esse sumpta ex libro, qui intitulatur de Mirabilibus sacra Scripturæ, qui non est liber autenticus, sed falsò ascribitur Augustino. & ideo illi gloriæ non est standum: dicit enim expresse Hieronym. super Matth. Considerandum est, quod Scribis, & Phariseis de celo signa poscentibus dare noluit: hic uero ut Apostolorum augeat fidem, dat signum de celo: Helias in de descendente, quo conscenderat, & Moyses ab inferis resurgente: quod non est sic intelligendum, quasi anima Moysi suum corpus resumperit: sed quod anima eius apparuit per aliquod corpus assumptum, sicut Angeli apparent. Helias autem apparuit in proprio corpore, non quidem de celo empyreo allato, sed de aliquo eminenti loco in quod fuerat in curru igneo raptus.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut Chryso. dicit super Matth.) Moyses, & Helias in medium adducuntur propter multas rationes. Prima est hæc: quia enim turbæ dicebant eum esse Heliam, uel Hieremiam, aut unum ex Prophetis, capita Prophetarum secum ducit, ut saltem hinc appareat differentia seruorum & domini. Secunda ratio est, quia Moyses legem dedit, Helias pro gloria domini amulator fuit: unde per hoc quod simul cum Christo apparent, excluditur calumnia Iudaorum accusantium Christum tanquam transgressorem legis, & blasphemum, Dei sibi gloriam usurpantem. Tertia ratio est, ut ostendat se habere præteritæ mortis & uitæ, & esse iudicem mortuorum, & uiuorum, per hoc quod Moysen iam mortuum & Heliam adhuc uiuentem, secum ducit. Quarta ratio est.

lib. 12. ca. 5. in fine.

ca. 3. in Mat. inter mediū & histo. 3.

Ex lib. 3. de mirabilibus sacra scripturæ c. 13. colligitur, inter opera Aug. tom. 5. fuit, quam quadam

demonstratio gloriæ inuitatiua ad ipsam. Quo ad numerum testimonium probatur, quia in ore duorum uel trium.

Artic. III. quæst.

Mat. 21.

Super illud Mat. 21. 3. apparuit illis Moyses & Helias. 10. mo. 9.

Hom. 11. Mat. 21. 3. Inter apperunt: Moyses & Helias. 10. 1.